Európai Integrációs Alap

Szerb állampolgárok Magyarországon

2012

Dr. Gábrity-Molnár Irén

A szerb-magyar határon át migráló vajdaságiak életvitele

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

Határ menti migrációs térség

Mélyinterjús megkérdezések helyszínei a Vajdaságban

Szerb állampolgárok Magyarországon - Európai Integrációs Alap

A megkérdezettek nem és létszám szerinti megoszlása

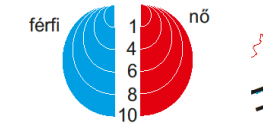

Szabadka

Újvidék

A Deliblát homokján...

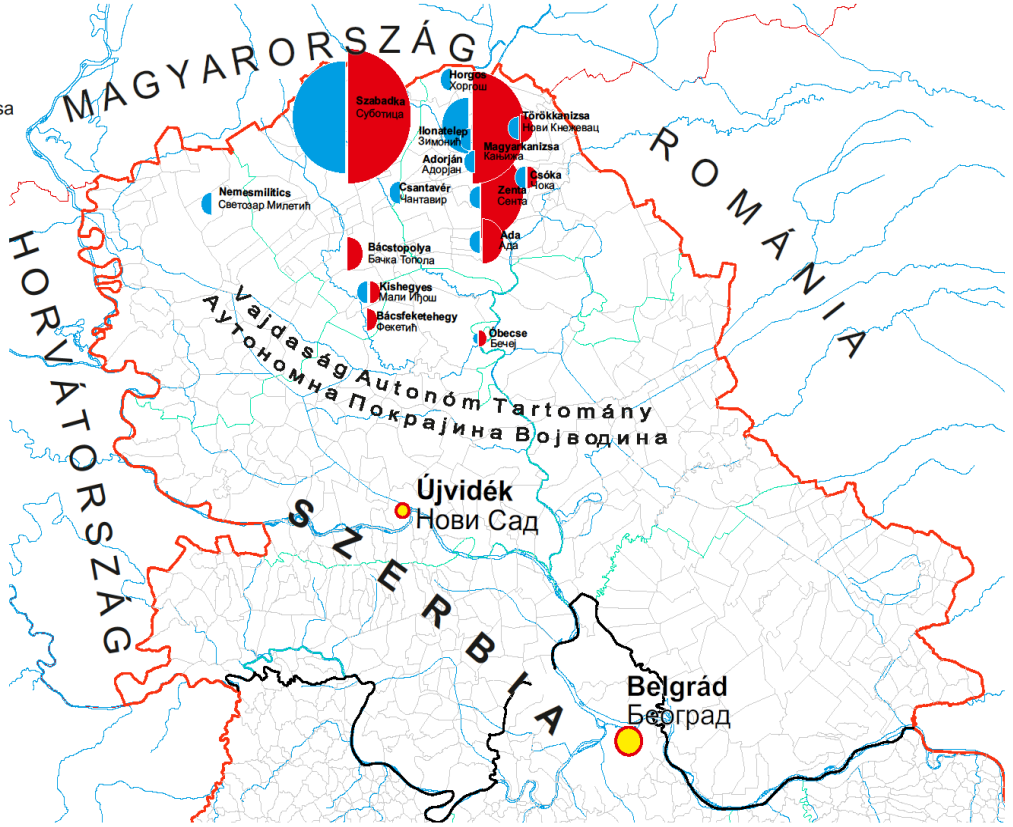

Szerkesztette:
Karácsonyi Dávid

Alaptérkép:
MTA CSFK FI

Projektvezető:
Kincses Áron

A kutatás további résztvevői:
L. Rédei Mária
Gábrity Molnár Irén
Illés Sándor
Karácsony Dávid

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A válaszadók nemzetiségi megoszlása

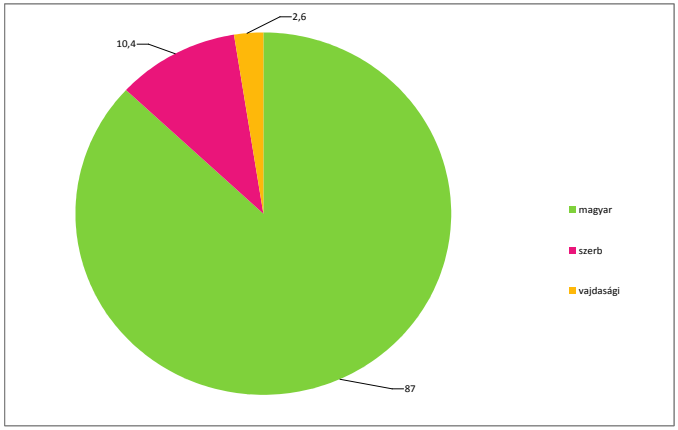

Elsősorban minek érzi magát?

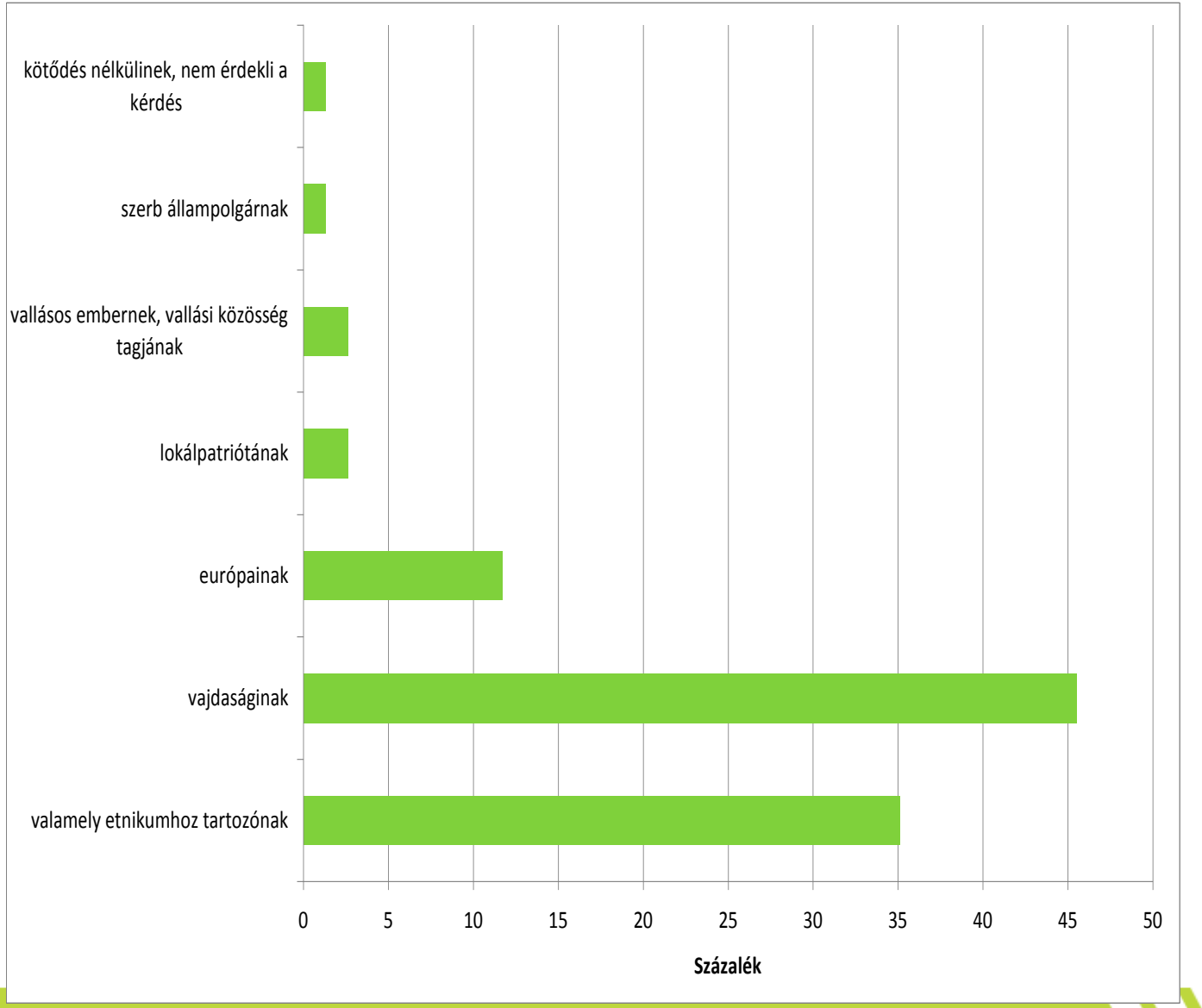

Erős regionális tudat:

- elsősorban vajdasági
- nemzetiségi hovatartozás
- esetleg európai

KORÁBBI KUTATÁSEREDMÉNYEK

(Tóth 1996, 2001; Gábrity Molnár 2001, 2008; Mirnics 2001, Illés–Kincses 2009)

Az utóbbi két évtizedben a Magyarország felé irányuló szerbiai/vajdasági emigráció zöme *gazdasági* okokkal magyarázható:

1. A *gazdasági migrációt*, kiváltották a szerbiai rendszerváltást követő privatizáció sikertelenségei, a gazdasági térszerkezet átalakulása, a tömeges munkanélküliség, a társadalmi bizonytalanság
2. Az *országhatáron átívelő gyakori ingázást* eredményezte a kétlaki vállalkozások beindulása; a mindkét országban lezajló üzletelések, kereskedelem, kisvállalkozások, tőkebefektetés.
3. A *karrierépítés célú migráció* formái: fiatalok tanulási és továbbképzési célú kitelepülése, szakemberek ingázása
4. *Etnocentrikus migráció* (a délvidéki magyarok kontaktzónái, kapcsolati tőke vonzáselemei)
5. Nyugat-Európa felé irányuló *tranzit migráció* („ugródeszka” – gazdasági/munkavállalási és karrierépítési motívumokkal)

A magyar nemzetiségű „vállalkozó-menekülők arculata” *1990 – 1999 között:*

1. Gyakorlott kis- és középvállalkozások külföldi bedolgozó alvállalkozóként – tapasztalattal, befektethető tőkével. A határon vámmentesen átvihettek vagyont, tőkét, gépeket. A vállalkozási céltelepülés az országhatáron átjőve a legközelebb eső település volt, vagy Szeged

2. Fiktív vállalkozások – a munkavállalási engedély helyettesítőjeként, vagy lakás, ház vásárláshoz

3. A vajdasági magyarok a határ menti falvakban családi vállalkozásokat létesítettek – kisüzemi, néhány tíz főt foglalkoztató cég, amivel innovációs feltételek születtek a céltelepülésen

Hogyan ítéli meg életét Szerbiában? 2012

Válaszlehetőségek	%
Nem igazán jó itt, de nem érzem, hogy lenne értelme elmenni innen	62,3
Jó itt, de máshol sem lehet rosszabb	22,1
Nem jó itt nekem, ha lehetőségem van rá, el szeretnék menni	13,0
Minden lehetőséget igyekszem megragadni azért, hogy megszabadulhassak innen	1,3
A világon sehol máshol nem élnék, csak Szerbiában	1,3

Ha külső erők arra kényszerítenék, hogy választania kellene szülőföldje és Magyarország között, akkor hogyan döntene?

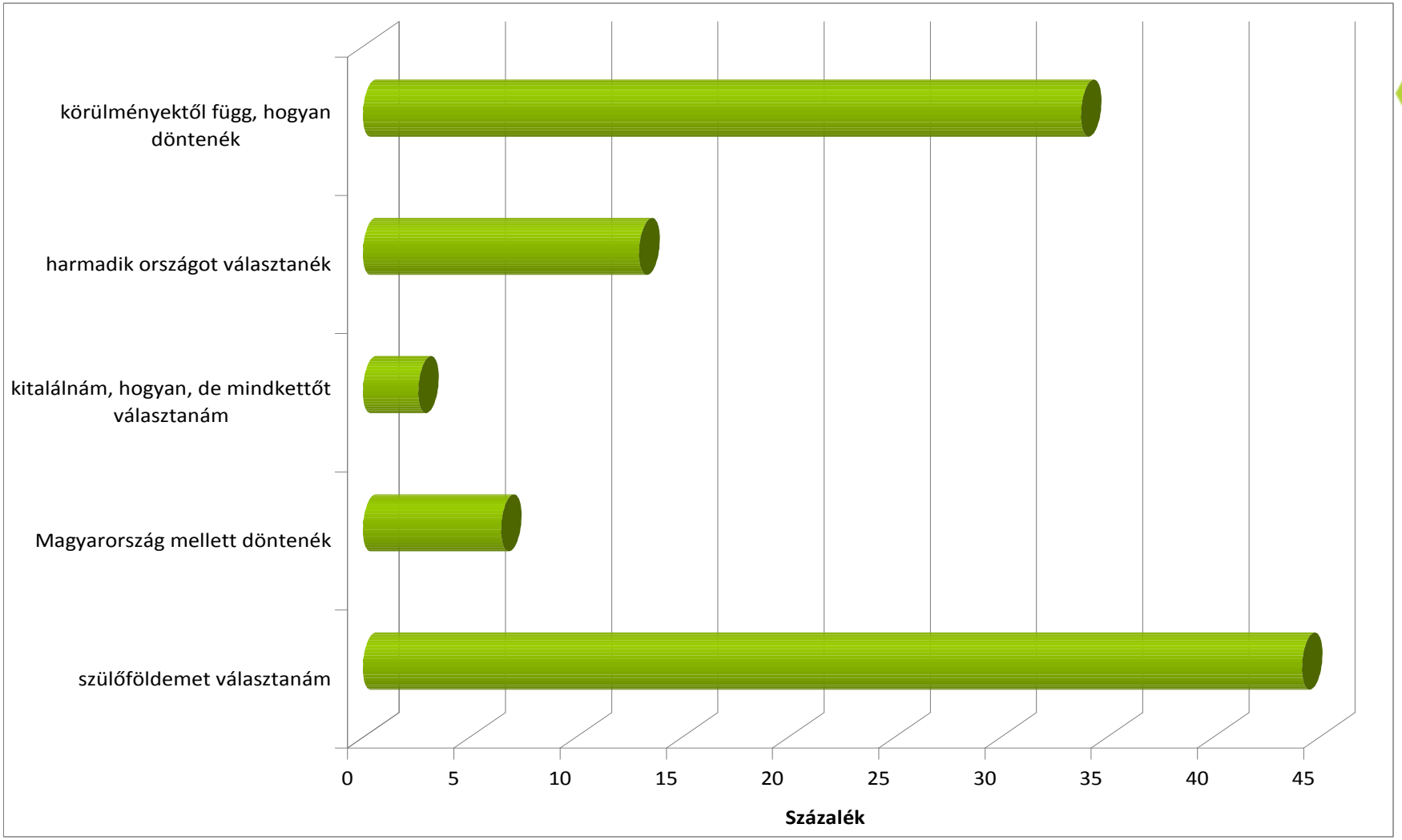

Kapcsolati hálók: üzleti és rokoni

Az *üzleti együttműködés*ek mellett két évtizede épülnek az *új személyes és rokoni* kapcsolatok

Magyar – magyar relációk:

A kilencvenes évek politikai bizonytalansága sok *régi–új* rokoni kapcsolatot hozott a Magyarországon letelepedni kényszerült vajdasági magyarok és otthon maradt rokonaik, barátaik között.

Ha élnek rokonai Magyarországon, akkor tud-e arról, hogy bármiféle megkülönböztetés érte őket Magyarországon amiatt, hogy szerb állampolgárok?

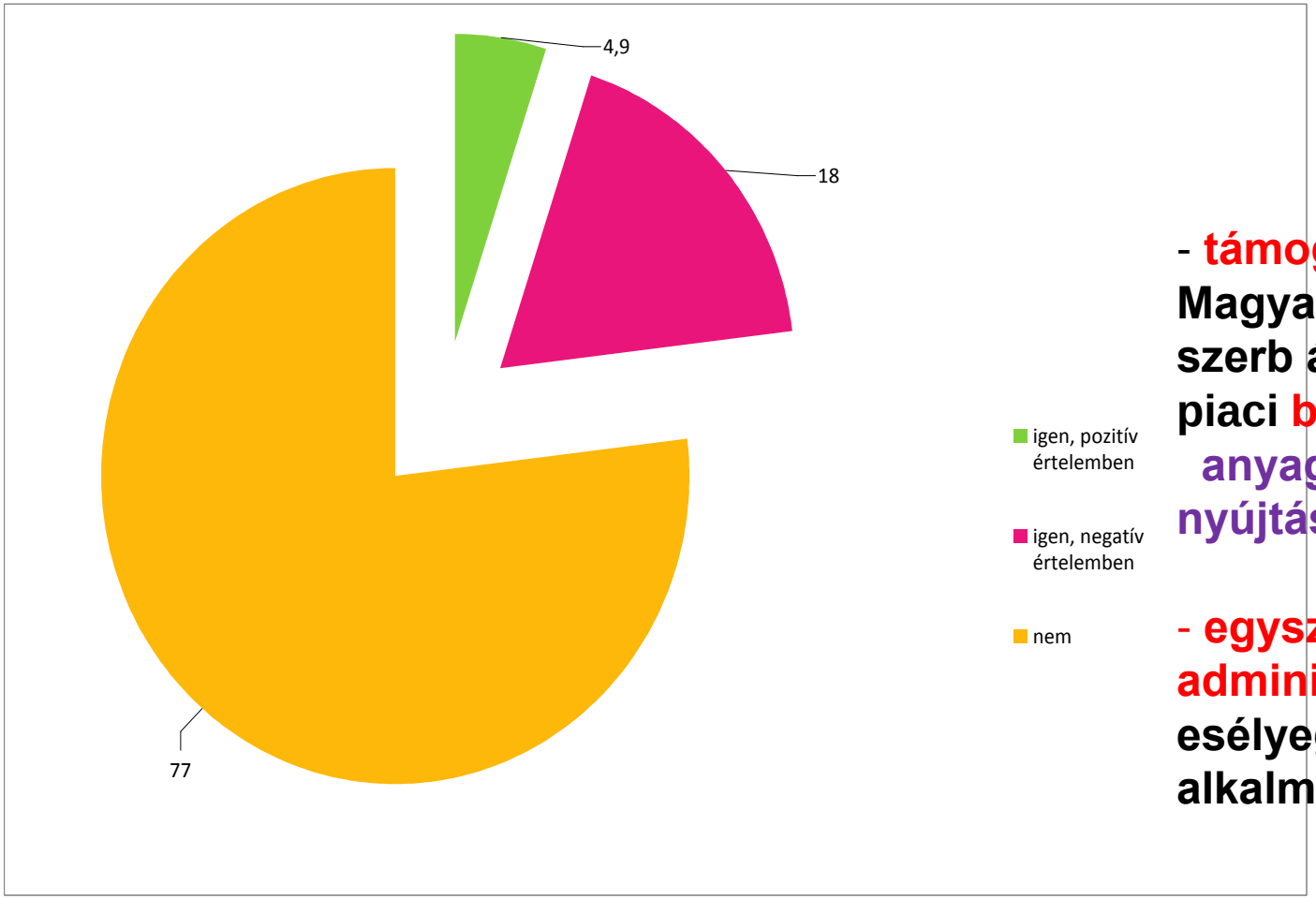

- **támogatások** elvárása a Magyarországon munkát vállaló szerb állampolgárok munkaerő-piaci **beilleszkedéséhez:**
  anyagi téren és információk nyújtásában

- **egyszerűsíteni az adminisztrálást**, nagyobb esélyegyenlőséget biztosítani az alkalmas munkahelyek esetében

Magyarországon élő rokonokkal való találkozások gyakorisága

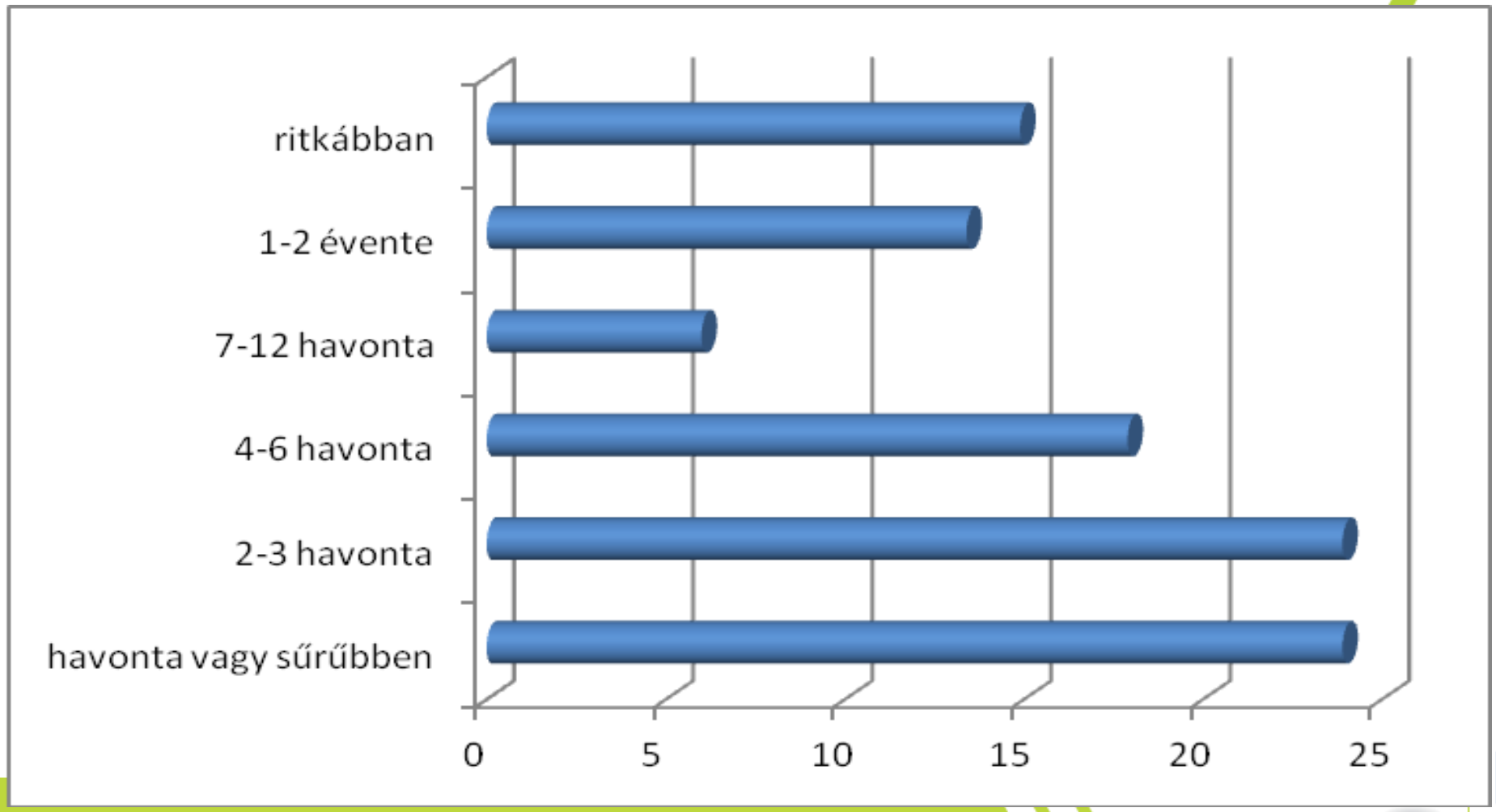

Tanulási célú migráció

A vajdasági magyar egyetemisták (3000-3500 között):

50 százaléka szerbiai állami karokon (főleg Szabadkán és Újvidéken);
20 százaléka magánkarokon tanul (becslés 500-700 között)
30 százaléka Magyarországon tanul (Szeged, Budapest, Pécs, Debrecen – becslés 1000-1300 között),

Kérdés: ***Ön szerint könnyen beilleszkednek-e a szerbiai tanulók tanulmányaik alatt Magyarországon?***

A válaszok többsége pozitív, vagyis a *könnyen*, *előbb-utóbb igen* volt.
A leggyakoribb indokok: *a vajdasági magyarok könnyen alkalmazkodnak, bátrabbak, merészebbek és könnyebben felszabadulnak, mint a magyarok, beszélik a nyelvet, van kitartásuk* stb.
Akik a beilleszkedési gondokról nyilatkoztak, felhozták a különböző szokásokat, a más mentalitást, hogy idegenként kezelik őket az anyaországban.

A szerb-magyar határsávban kialakult jellegzetes migrációs típusok <u>státus szerint:</u>

- **Letelepült bevándorlók** (hosszú távú vagy végleges migráció; kettős állampolgárok)
- **Áttelepült cirkulálók** (gyakori hazajárás, kétlaki munkavégzés)
- **Ingázó szezonális migránsok**, átmeneti munkát vállalók (3 hónaptól egy évig)
- **Tanulók, egyetemisták**
- **Menekültek/menedékkérők**

Jellegzetes migrációs típusok a vándorlás célja szerint:

- **Gazdasági** migráció, munkát keresők
- **Kreatív típusok**: vállalkozás, ingatlanközvetítés, kereskedelem (hosszú távú, sok esetben visszatérési migráció)
- Szakmai tudást, **karriert építők** (agyelszívás, brain drain, szakember circulation)
- A **családegyesítők** (házasodás, idősek eltartása)
- **Állampolgárság**ot igénylők
- **Rekreáció**t keresők, turisták

A határ menti munkaerőmozgás jövője – kitörési pontok:

- A kereskedelem, az építkezések, a szállítmányozás, speciális logisztikai központok
- Közös kis- és középvállalkozások esélye nő
- Oktatási és kulturális kapcsolathálózat

Szerbiában továbbra is jelen van a migrációs taszítás főleg a munkanélküli fiatal szakemberek körében; karrierépítés keresése

A határon átívelő régiók munkaerő-fluktuációja, az új migrációs hullámok közös alapokra helyezett *térségfejlesztést igényelnek!*

KONKLÚZIÓK

1. **A szerb-magyar határrégióban elégtelen a határon átívelő intézményes hálózati kapcsolattartás,** kellenek a határ menti **többfunkciós közösségi terek**, ***mikro-térségi, humán szolgáltató központok*** (beruházási és munkaerő piaci lehetőségek feltárása)

2. A ***társadalmi integráció*** alapjainak megteremtése az *oktatásban* (know how transfer) és a művelődés terén; közös ***tudásalapú regionális fejlesztési tervek*** (szerbiai, magyarországi és uniós csatornák)

3. A ***közösségfejlesztés*** határon átnyúló lehetőségeinek kibővítése az **állami és a civil szférában; szakember cirkuláció**

A vajdasági magyarok szempontjai:

1. ***Mozgásteret, nyitott munkaerőpiacot igényelnek***, **átjárható országhatárokat**

2. **A magyar *állampolgárság igénylésével* szeretnének az Európai Unió polgáraivá válni, ami lehetőséget ad a tagállamok közti szabad átjárhatóságra, a szabad munkavállalási és a tanulási lehetőségre bárhol az EU területén.**

Szerbiában, észleljük a *transznacionális tudat* megjelenését.

A vándorok újabb generációja és gyermekeik több nyelven beszélnek, nem kötődnek kizárólag egy nemzethez és térséghez.

Szívesen ingáznak Európa országai és a szülőföld között, miközben életvitelük során keverednek az *itthon* és az *otthon* fogalmak.

szerbmigracio@upcmail.hu

www.szerbmigracio.hu

Köszönöm a figyelmet!

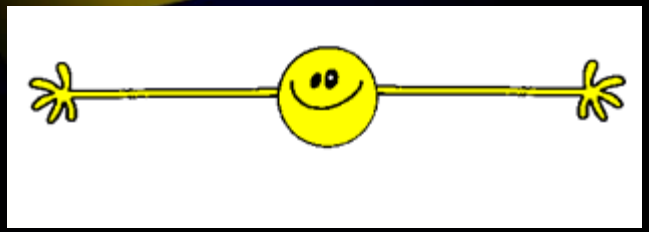

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP